

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ (ΟΜΑΔΑ Α΄) 2012****ΚΕΙΜΕΝΟ****ΟΙ ΑΡΕΤΕΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ**

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι οι αρχαίοι Έλληνες με την ίδια λέξη, τη διεθνή σήμερα λέξη «λόγος», ονόμαζαν τη σκέψη και την ομιλία. Και τα δύο πάνε μαζί, όπως αναφέρει ο Πλάτωνας στο έργο του «Σοφιστής».

Δεν είναι καθόλου άστοχο το λεγόμενο ότι ο καλύτερος τρόπος να χαρακτηρίσεις έναν άνθρωπο, είναι να προσέξεις πώς εκφράζεται, πώς μιλεί και πώς γράφει. Εκείνος που έχει ξεκαθαρισμένες και τακτοποιημένες τις σκέψεις του εκφράζεται καθαρά και με τάξη, είτε για σοβαρά και δύσκολα πράγματα μιλεί, είτε γράφει για απλά και εύκολα θέματα της καθημερινής ζωής. Όσο και να προσπαθεί κανείς να κρύψει ή να καλύψει τα κενά των γνώσεών του, ο λόγος του τον αποκαλύπτει. Μια ξαφνική φράση ή μια περιπλεγμένη πρόταση θα τον προδώσει. Ό,τι προπάντων δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο, είναι η διανοητική φτώχεια, ή η αναφομοίωτη μάθηση. Ο κούφιος και παιδαριώδης λόγος (προφορικός ή γραπτός) τα φέρνει στην επιφάνεια.

Κακώς ισχυρίζονται οι θιγόμενοι ότι τους αδικούμε, όταν κρίνουμε τον εσωτερικό κόσμο τους από την εκφραστική τους πενία¹. «Τα έχω στο νου μου» λένε «αλλά δεν μπορώ να τα διατυπώσω, γιατί μου λείπει η πείρα ή το **θάρος**». Το «αν και πώς» τα διατυπώνουν μαρτυρεί το «αν και πώς» τα έχουν στο νου τους. Δεν κινείται σε άλλο επίπεδο ο νους, και σε άλλο η γλώσσα. Του ίδιου ρολογιού δείχτες είναι και ο ένας και η άλλη.

Και τι χρειάζεται στον άνθρωπο, για να σκέπτεται και να εκφράζεται καθαρά και με τάξη; Το καλό εγκεφαλικό κύτταρο, θα απαντήσει ο ένας. Η καλή εκπαίδευση, θα ισχυριστεί ο άλλος. Η ταπεινή μου γνώμη είναι: και τα δύο. Ασφαλώς τα διανοητικά προσόντα, όπως και τις σωματικές

¹ πενία = φτώχεια

ιδιότητες, τα οφείλουμε κατά **κύριο** λόγο στις βιολογικές καταβολές μας. Δεν αποδίδει όμως αυτό το **φυσικό** κεφάλαιο, εάν δεν αξιοποιηθεί με την καθοδήγηση και την άσκηση, με μία λέξη: με την αγωγή που θα δεχτούμε ή θα επιβάλλουμε στον εαυτό μας από τα τρυφερά μας χρόνια.

Εκείνοι που τα ρίχνουν όλα στην κληρονομικότητα, απαλείφουν αυθαίρετα έναν παράγοντα, που έχει αναμφισβήτητη και κάποτε **αποφασιστική** σημασία για τη διάπλαση² της προσωπικότητάς μας: τον παράγοντα «αγωγή» (ανατροφή, εκπαίδευση, άσκηση), που μας **παρέχουν** εκείνοι που μας ανέθρεψαν και μας εκπαίδευσαν, είτε πρόσωπα είναι αυτοί (γονιοί, δάσκαλοι, φίλοι) είτε απρόσωποι θεσμοί (διοίκηση, δικαιοσύνη, εκκλησία, σχολείο, επάγγελμα κ.λπ.).

Ε.Π. Παπανούτσου, 2003, *Οι δρόμοι της ζωής*,
Εκδ. Νόηση, Αθήνα, σελ. 121-123 (Διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

- A1.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου, που σας δόθηκε, χωρίς δικά σας σχόλια (60-80 λέξεις). **Μονάδες 25**
- B1.** Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων το περιεχόμενο της παρακάτω περιόδου: «Δεν είναι καθόλου άστοχο το λεγόμενο ότι ο καλύτερος τρόπος να χαρακτηρίσεις έναν άνθρωπο, είναι να προσέξεις πώς εκφράζεται, πώς μιλεί και πώς γράφει». **Μονάδες 15**
- B2.** Ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου; **Μονάδες 5**
- B3.α.** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **εκφράζεται, θάρρος, κύριο, αποφασιστική, παρέχουν.** (Μον. 5)
- β.** Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **άστοχο, κρύψει, φτώχεια, σωματικές, φυσικό.** (Μον. 5) **Μονάδες 10**

² διάπλαση= διαμόρφωση

B4. Να δώσετε έναν πλαγιότιτλο για την τελευταία παράγραφο του κειμένου. **Μονάδες 5**

Γ1. Πολλές φορές οι νέοι χρησιμοποιούν ένα δικό τους, ξεχωριστό, τρόπο γλωσσικής επικοινωνίας. Σε ένα άρθρο (400-500 λέξεις), που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να διατυπώσετε τις απόψεις σας σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι νέοι χρησιμοποιούν με αυτόν τον τρόπο τη γλώσσα, καθώς και τους παράγοντες που μπορούν να συμβάλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας των νέων σήμερα. **Μονάδες 40**

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Α΄)
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο συγγραφέας στο κείμενό του αναλύει την έννοια «λόγος» η οποία εμπεριέχει τη σκέψη και την ομιλία. Υποστηρίζει ότι η οργάνωση των σκέψεων ενός ατόμου αντανακλάται στην έκφρασή του ανάλογα με τις περιστάσεις ενώ, σε αντίθετη περίπτωση διαφαίνεται το ανεπαρκές πνευματικό επίπεδο. Άρα, δεν ισχύει η άποψη αυτών που αντιτίθενται, καθώς σκέψη και γλώσσα συμβαδίζουν. Στη συνέχεια επισημαίνει ότι η ορθή σκέψη και έκφραση οφείλεται στην κληρονομικότητα, την ολοκληρωμένη εκπαίδευση αλλά κυρίως την αγωγή που προσφέρεται συνολικά από τους φορείς κοινωνικοποίησης.

81 λέξεις

B1.

Ο τρόπος σκέψης, έκφρασης και επικοινωνίας ενός ανθρώπου συνιστά συστατικό στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου. Παρέχει τη δυνατότητα να εξωτερικεύει με ακρίβεια και σαφήνεια τα συναισθήματα και τις ιδέες του ενώ επιτρέπει την ανταλλαγή σύνθετων σκέψεων και επιχειρημάτων. Παράλληλα, με το εμπλουτισμένο λεξιλόγιο είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε ένα απαιτητικό επίπεδο επικοινωνίας και συζήτησης. Με αυτόν τον τρόπο αποδεικνύονται οι πνευματικές του δεξιότητες που καθορίζουν και τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου.

72 λέξεις

B2.

Στην πρώτη παράγραφο ως τρόπος πειθούς χρησιμοποιείται η επίκληση στην αυθεντία καθώς αναφέρει ότι σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες και πιο συγκεκριμένα τον Πλάτωνα η έννοια «λόγος» εμπεριέχει τη σκέψη και την ομιλία

B3.

- α.** εκφράζεται : εξωτερικεύεται
θάρρος : ανδρεία
κύριο : βασικό
αποφασιστική : μείζονα
παρέχουν : προσφέρουν
- β.** άστοχο : εύστοχο
κρύψει : αποκαλύψει, φανερώσει
φτώχεια : πλούτος
σωματικές : πνευματικές
φυσικό : επίκτητο

B4. Η αγωγή ως καθοριστικός παράγοντας του «λόγου»

Γ. ΕΚΘΕΣΗ

Ενδεικτική απάντηση παραγωγής κειμένου

Πρόλογος

Στις μέρες μας διαπιστώνουμε ότι οι νέοι έχουν περιορίσει την έκφρασή τους σε ένα λεξιλόγιο που περιλαμβάνει κυρίως λέξεις της καθημερινότητας, τυποποιημένες λέξεις και γλωσσικούς νεωτερισμούς. Είναι απαραίτητο να αξιολογήσουμε το φαινόμενο αυτό αλλά και να εντοπίσουμε τρόπους με τους οποίους θα αναβαθμιστεί το γλωσσικό τους επίπεδο.

Κύριο μέρος

A' Ζητούμενο

- ✚ Τεχνολογική εξέλιξη (το διαδίκτυο) με συνέπεια τη χρήση ξενικής ορολογίας
- ✚ Έλλειψη ελεύθερου χρόνου και διάθεσης για γνήσια ψυχαγωγία (π.χ. βιβλίο)
- ✚ Δυσλειτουργία παιδείας → ο εξειδικευτικός χαρακτήρας δε συμβάλλει στην ευρύτερη πνευματική καλλιέργεια
- ✚ Χάσμα γενεών → Επιζητούν την ανανέωση, υιοθετούν διαφορετικούς τρόπους σκέψης και συγκρούονται με το συντηρητισμό των μεγάλων.
- ✚ Βλαπτική επίδραση τηλεοπτικής γλώσσας και του συνθηματικού λόγου της διαφήμισης.

B' Ζητούμενο

- ✚ Η οικογένεια είναι ανάγκη να :
 - Παρέχει πνευματικά ερεθίσματα στα νεαρά μέλη της
 - Να ασκεί ορθή γλωσσική αγωγή
 - Να καλλιεργεί την αγάπη για το βιβλίο
- ✚ Η εκπαίδευση οφείλει :
 - Να επιδιώξει την ορθή διδασκαλία της και να αναβαθμίσει τα γλωσσικά μαθήματα
- ✚ Η πολιτεία πρέπει :
 - Να εμπλουτίσει τις βιβλιοθήκες με νέα βιβλία
- ✚ Τα Μ.Μ.Ε. επιβάλλεται να χρησιμοποιούν ορθά τη γλώσσα, να συμπεριλάβουν στο πρόγραμμά τους ειδικές εκπομπές σχετικές με τη γλώσσα και να αναβαθμίσουν τα προγράμματά τους
- ✚ Οι πνευματικοί άνθρωποι οφείλουν να παρέχουν πνευματικά ερεθίσματα μέσα από το έργο τους

Επίλογος

Η γλώσσα αποτελεί κώδικα επικοινωνίας που χρησιμοποιείται για την αμοιβαία κατανόηση ενώ αποτελεί όργανο του πνεύματος και της εσωτερικής ζωής του ανθρώπου. Πρέπει, λοιπόν όλοι οι φορείς αγωγής και κοινωνικοποίησης να συμβάλλουν στη δημιουργία ολοκληρωμένων νέων με ανεπτυγμένο κριτικό πνεύμα ικανών να κατανοήσουν τις έννοιες και τον κόσμο που τους περιβάλλει αφού τα όρια της γλώσσας μας είναι τα όρια του κόσμου μας.